

KOMMENTAR MED ANLEDNING AV FOI:S UTTALANDEN OM KÄRNVAPEN

2019-03-27

På senare tid har företrädare för den statliga myndigheten Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) uttalat sig i den politiska debatten kring FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen (TPNW).

Den 18 januari deltog Läkare mot Kärnvapen i en diskussion om TPNW i SR Studio ett. Vi debatterade mot John Rydqvist som presenterades som forskningsledare på FOI. Rydqvist menade i debatten att FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen ökar risken för kärnvapenkrig. I en uppföljande diskussion i sociala medier hävdade han vidare att om Sverige skriver under TPNW så ökar det risken för kärnvapenkrig. Läkare mot Kärnvapen har inte funnit forskning som belägger detta.

Under samma vecka uttalade sig Robert Dalsjö i en TT-artikel som publicerades i Aftonbladet och flera andra ställen. Han presenterades som forskningsledare på FOI. Dalsjö citeras i artikeln enligt följande: "Kärnvapen och kärnvapenavskräckning är grundbulten i den internationella ordningen sedan 1945. Om man förbjuder det så rasar hela den världsordningen samman".

Läkare mot Kärnvapen har kontaktat FOI och frågat om de som statlig myndighet står bakom dessa uttalanden. FOI har svarat följande: "När en forskare vid FOI uttalar sig i media sker det normalt i rollen som expert inom sitt forsknings- och sakområde. Det är således forskarens egen bedömning som kommer till uttryck i media. När FOI:s uppfattning som myndighet efterfrågas av media, t ex i frågor där myndigheten är remissinstans eller om ekonomi- och verksamhetsfrågor, så uttalar sig vanligtvis en chef med ansvar för frågorna enligt FOI:s delegationsordning."

Fakta

→ FOI är en statlig myndighet under Försvarsdepartementet.

→ FOI finansieras av skattemedel från t.ex. Försvarsdepartementet och Utrikesdepartementet, bland annat för verksamhet inom icke-spridning och nedrustning.

→ FOI är remissinstans i frågan om Sverige och TPNW.

Svenska Läkare mot Kärnvapens kommentar

- FOI är en myndighet med bred expertis inte minst på det tekniska området. När FOI-anställda med hänvisning till forskning deltar i den offentliga debatten bidrar det med värdefull sakkunskap. Detta har vi stor respekt för.
- När Svenska Läkare mot Kärnvapen inbjuds att debattera en fråga i media med en representant från FOI är det sannolikt att de som lyssnar till debatten uppfattar forskaren som en representant för FOI. Den tolkningen gör även vi som debattörer. När så inte är fallet bör det klargöras tydligt i sammanhanget.
- Kärnvapen är byggda för att döda hundratusentals civila och orsaka oerhört mänskligt lidande. Vapnen skördar offer även på lång sikt. Kring provsprängningsplatser och efter bombningarna av Hiroshima och Nagasaki har ett ökat antal fosterskador observerats. I de senare ses även en ökning av hjärnskador hos individer som i livmodern utsattes för strålning vid bombningarna.
- Icke-spridningsavtalet om kärnvapen (NPT) är en hörnsten inom internationell rätt. Avtalet har varit mycket viktigt för att förhindra att kärnvapen sprids. Grundidén är att kärnvapenfria stater åtar sig att inte utveckla kärnvapen i utbyte mot att kärnvapenstater åtar sig att rusta ned. Att denna balans och målsättning respekteras är avgörande för NPT:s fortlevnad och för att förhindra att kärnvapen sprids till fler stater.
- Uttalanden om att världsordningen vilar på kärnvapen, och skulle rasa om kärnvapen förbjuds, går alltså emot NPT:s syfte och riskerar att försvaga NPT:s ställning som internationell rätt. Det skulle uppfattas som *mycket extremt* om Sverige uttryckte en sådan position i internationella förhandlingar om kärnvapen.
- Inom icke-spridningsavtalet har staterna med konsensus beslutat om hur NPT:s mål ska nås. USA, Ryssland, Kina, Storbritannien och Frankrike har t.ex. åtagit sig att minska kärnvapnens roll i säkerhetsstrategier, nedrusta taktiska kärnvapen, och snabbt ta steg för att minska sina arsenaler genom unilaterala, bilaterala, regionala och multilaterala ansträngningar. Uttalanden om att sådana steg skulle öka risken för kärnvapenkrig är mycket problematiska.

- NPT:s artikel VI ålägger alla statsparter att förhandla om ett nedrustningsavtal: "pursue negotiations in good faith on effective measures relating to cessation of the nuclear arms race at an early date and to nuclear disarmament, and on a treaty on general and complete disarmament under strict and effective international control." TPNW är ett av flera steg för att realisera artikel VI och ta avstånd från kärnvapenavskräckning som grund för global säkerhetspolitik.

Frågan kvarstår: Är det FOI:s uppfattning som myndighet att vår världsordning vilar på kärnvapen och att ett förbud mot kärnvapen skulle rasera den ordningen?